

Fundació
ROCA GALÈS
CATALUNYA

Llegeix la revista mensual del cooperativisme català — rocagales.cat

Cooperativa de Llorenç, un segle de vinyes i olivars

Pàg. 10

Laura Peracaula:
«El més important
és la vida»

Pàg. 13

Nissan, SCCL?
Cal un cooperativisme
industrial

Pàg. 16

Productes Coop,
Les arrels del consum
cooperatiu

Pàg. 20

Prevenió de Riscos Laborals

Única cooperativa catalana acreditada
com a Servei de Prevenió Aliè

99%

de renovacions
anuals

9,1

valoració dels
nostres clients

15

anys fent
prevenió

- Salut i benestar des de la integració de la prevenió a la producció
- Eficàcia, adaptabilitat i implicació al servei del desenvolupament de les empreses
- Un model de treball flexible en base a normes internacionals de qualitat

www.sepra.cat

"... Incerteses, dubtes, problemes...?"

LLUITEM PLEGATS!!

· ESPECIALISTES EN COOPERATIVES ·

GABINET JOAN JOSEP GONZÀLEZ, S.L.

- Planificació i Gestió Comptable
- Declaració Impost de Societats
- Estudis Econòmics de Viabilitat i Plantejament de futur
- Control Pressupostari
- Diagnòstic econòmics, financers i de sistemes de control de la Cooperativa
- Assistència de Membres de les Comissions de Vigilància i Junes Rectores
- Consultes sobre problemàtica econòmica, comptable i fiscal

GONZALEZ & CIA AUDITORS

AUDITORES CENSORES JURADOS DE CUENTAS

- Auditores de Comptes Anuals
- Auditories i Revisió dels Comptes
- Projectes de Fusió i Escissió
- Auditoria de Gestió
- Informes especials

Pensem com tu. La feina,... ben feta.

GIRONA 38 1ª 1ª · 08010 BARCELONA · Telèfon 93 265 35 05 Fax 93 232 56 13
e-mail: gjjg@gonzalezauditors.com

FEM ECONOMIA SOCIAL

Serveis per a entitats i col·lectius d'economia social i autònoms

Ajudem en el dia a dia: gestió
Aportem totes les eines: formacions
Impulsem idees: assessorament
Fem créixer projectes: acompanyem

També intervenim en processos de
remunicipalització i relleu empresarial

 Col·lectiu Ronda
Gestió · Assessorament · Formació

Trafalgar, 50-52 baixos, Barcelona | 93 268 21 99 | cronda.coop | info@cronda.coop

Segueix-nos a les xarxes

@rocagales

/FundacioRocaGales.5

rocagales.cat

Editora: Fundació Roca Galès

Redacció i administració:

Aragó, 281, 1r 1a 08009 Barcelona
Tel. 93 215 48 70 - cc@rocagales.cat
www.rocagales.cat

Coordinació: Agnès Giner.

Consell assessor: Miquel Corna,
Enric Dalmau, Josep Edo, Agnès
Giner, Joana Gomis, Carla Liébana,
Xavi Palos, Montse Pallarés, Armand
Vilaplana, Joseba Polanco, Ricard
Pedreira, Esteve Puigferrat, Quim
Sicília i Olga Ruiz.

*Els autors són responsables dels
articles signats. Ni la direcció de la
revista ni els editors comparteixen per
força les opinions que puguin reflectir
els textos aquí inscrits*

Foto portada: Cellar de l'Agrícola i S.C.
de Llorenç del Penedès, 2020.

Disseny, maquetació i impressió:
L'Apòstrof, SCCL, i Cevagraf, SCCL

Dipòsit legal B-22.823/80
ISSN 1133-8415.

**Aquesta revista ha estat impresa
en paper ecològic.**

 **Generalitat
de Catalunya**

Sumari

04

TORNAVEU

Elena Idoate.

05

EDITORIAL

Tardor transformadora.

06

NOTICIARI

Agnès Giner

09

COOPERATIVES DE CATALUNYA

Una eina al servei de les
cooperatives per celebrar
reunions societàries virtuals.
*Confederació de Cooperatives
de Catalunya*

10

LES NOSTRES COOPERATIVES

Cooperativa de Llorenç, un segle
de la història del país des de les
vinyes i olivars, i endavant.
Pep Valenzuela

13

L'ENTREVISTA

Laura Peracaula.
Sara Blázquez

16

ECONOMIA SOCIAL I SOLIDÀRIA

Nissan, SCCL?
Jordi Garcia

20

MEMÒRIA COOPERATIVA

Productes Coop: el somni impossible.
Jason Garner

24

OPINIÓ

ALENCOP: una cara i dolorosa lliçó
de voluntarisme cooperativista.
Josep Edo

27

RESSENYA

La desigualtat en l'era de la
globalització imposable.
Josep Busquets

Un parell de preguntes (que són tres) a:

Elena Idoate Ibáñez

(El Prat de Llobregat, 1980), economista

Del cooperativisme, em sembla atractiva la democràcia directa. Les treballadores estan implicades en la presa de decisions, i d'aquesta manera els projectes són compartits i sostinguts per tothom. En el cas de la cooperativa de La Directa o en el projecte agroecològic La PACA, de les quals formo part, també estem implicades en la democràcia directa les consumidores. Apropar el consum amb la producció permet que el projecte incorpori les necessitats i desitjos de les persones consumidores, que alhora també assumim un compromís més fort.

Una de les mancances que trobo al cooperativisme és que no ha arribat a desplegar-se en sectors importants per al model econòmic com la indústria o les infraestructures. És molt difícil que l'economia social i solidària es faci forta en determinades activitats que són necessàries per produir. Pensant en els mitjans de comunicació, el cooperativisme no és a les rotatives o la distribució de premsa, i en l'agricultura, a la maquinària. I en altres cooperatives de consum s'estan fent servir xarxes de comunicació o distribució d'energia en mans de

monopolis capitalistes. Trobo que, tot i que és factible implementar el model de treball i gestió del cooperativisme en aquestes activitats, hi ha dificultats o límits, com per exemple, que són empreses que concentren un gran poder econòmic o requereixen una dimensió gran.

Jo soc sòcia de consum. Vaig conèixer les cooperatives de consum quan em vaig interessar per l'agroecologia.

Vaig veure que eren un instrument d'autoorganització de les consumidores que aportaven molts canvis: una distribució alternativa, sense els intermediaris que concentren molt de poder, un consum de temporada, recuperar cultius tradicionals, etc. Més endavant, vaig conèixer les cooperatives de treball, tot i que jo mai he tingut l'oportunitat de treballar-hi en cap. A través de la XES, La Ciutat Invisible o altres espais, l'economia social i solidària ha fet difusió i reflexió. La història del cooperativisme, els debats que té actualment i els seus programes són coses que m'interessen molt, perquè considero que és un instrument per poder experimentar i projectar una economia alternativa.

Tardor transformadora

L'estat d'alarma i posterior nova normalitat decretats arran de la pandèmia de la covid-19 van causar l'ajornament de nombrosos esdeveniments culturals que, sumats als ja programats a la tardor, faran que entre els mesos de setembre a desembre hi hagi una nombrosa oferta cultural. És per això que els esdeveniments culturals de format mitjà o gran i de caire transformador organitzats des de l'economia social i solidària es donaran a conèixer i difondran sota l'etiqueta #tardortransformadora.

Aquesta acció d'intercooperació i comunicació pretén posar en valor una manera de fer i consumir cultura allunyada de les lògiques de mercat i establir i estrènyer els lligams entre aquests esdeveniments i els col·lectius que els promouen. De moment s'hi ha sumat els esdeveniments culturals com Esperanzah! de música, Tectònic de cinema, Fira d'Economia Solidària - FESC, Say it loud de música, Literal de literatura i Circuit Cultura Coop de pràctiques culturals diverses.

Amb el mateix objectiu d'intercooperar, la Fundació Roca Galès ha participat en la primera trobada sectorial per detectar les necessitats d'intercooperació, en l'àmbit comunicatiu, organitzada per la Xarxa d'Economia Solidària (XES), amb interessants propostes i algun projecte en marxa. Aquestes trobades sectorials d'intercooperació s'emmarquen, com a línies prioritàries, dins del desplegament del Pla d'Acció de l'Economia Social i Solidària davant la crisi, de la XES.

I és que en aquesta tardor transformadora i les següents serà necessària més que mai la intercooperació de les economies transformadores per fer de la crisi una oportunitat de canvi social cap a un nou model econòmic plural i transformador, que impulsi polítiques sobiranes cap a la democràcia econòmica, la salut col·lectiva i la transició ecosocial.

Foto: "Say it Loud al Pati" al Pati del Districte de Nou Barris, agost 2020. Say it Loud.

Mataró acull el XVIII Congrés Internacional d'Investigadors en Economia Social CIRIEC-España

El XVIII Congrés Internacional d'Investigadors en Economia Social del CIRIEC-España se celebrarà els dies 17 i 18 de setembre al Tecnocampus Mataró-Maresme de la Universitat Pompeu Fabra (UPF). Amb el lema de "L'economia social: eina per al foment del desenvolupament sostenible i la reducció de les desigualtats", el congrés compta amb la col·laboració de la Fundació Roca Galès i la Càtedra d'Economia Social de la UPF.

A causa de la pandèmia de la covid-19 i ateses les restriccions de mobilitat, els congressistes no residents a l'Estat espanyol podran seguir el congrés i participar-hi de manera virtual, inscrivint-s'hi prèviament. Així mateix, segons com evolucioni la pandèmia i en cas que sigui necessari, el congrés es podria celebrar íntegrament en línia.

Per a la present edició del congrés, el Comitè Científic ha admès un total de 115 propostes de comunicacions. La conferència inaugural anirà a càrrec d'Anton Costas, catedràtic de Política Econòmica de la Universitat de Barcelona. El congrés s'estructurarà en 8 tallers generals i 17 tallers temàtics, en els quals es recopilaran els debats actuals, científics i pràctics, entorn de l'economia social, entre ells i especialment en aquesta ocasió, sobre el seu paper en el foment del desenvolupament sostenible i la reducció de les desigualtats.

Durant el congrés es presentaran diverses iniciatives del sector a Catalunya, entre d'altres, el manifest "Una economia per a la vida. De la covid-19 a un nou model econòmic plural, democràtic, relocalitzat i ecològic per a Catalunya".

+ info: www.ciriec.es

CINC MESOS DE CROWDCOOP: MICROMECECATGE PER A L'ECONOMIA SOCIAL I SOLIDÀRIA

Cinc mesos després del llançament de la proposta de Goteo "Fes-te cooperativa amb Crowdcop!", són ja 11 les campanyes de micromecenatge que, sota aquest paraigua, han recaptat més de 150.000 euros i han fet més de 16 tallers de micromecenatge i comunicació en diferents ateneus del territori català.

El Programa Integral Crowdcop va més enllà de ser una solució de finançament alternatiu a través d'una campanya de micromecenatge a Fundació Goteo; en aquest programa, han reunit les eines i l'experiència d'Heres Social i Facto Cooperativa, juntament amb les seves, perquè es pugui aprendre a través d'un programa de formació integral que abasta des de la creació d'una cooperativa fins a la formació en qüestions fiscals i legals, passant pel disseny i llançament d'una campanya de *crowdfunding*. En l'actualitat, són 8 els projectes que estan acompanyant en tot el procés.

A Crowdcop, la pàgina dins de Goteo creada exclusivament per posar el micromecenatge i el *matchfunding* al servei del cooperativisme, es promou una economia que situa la vida al centre i genera formes de finançament que no només tenen un retorn social, sinó que comparteixen valors i filosofia amb el cooperativisme que busca sistemes de justícia social.

Crowdcop neix de la convocatòria Singulars, impulsada per Economia Social, promoguda pel Departament de Treball, Afers Socials i Famílies i finançada pel Ministeri de Treball i Economia Social.

+ info: www.crowdcop.org

LA IX FIRA D'ECONOMIA SOLIDÀRIA DE CATALUNYA SERÀ VIRTUAL I DURARÀ UN MES

Enguany la Fira d'Economia Solidària de Catalunya - FESC2020 serà virtual, davant de la incertesa que no es puguin celebrar esdeveniments massius a la tardor. Tindrà lloc entre el 23 d'octubre i el 22 de novembre a través d'un web interactiu que permetrà a les visitants gaudir d'una passejada pels diferents sectors econòmics i les seves iniciatives, així com accedir directament a un catàleg d'expositores on es podran penjar fotografies de productes o serveis, vídeos amb presentacions; així mateix, comptarà amb un apartat específic per promocionar ofertes o descomptes que s'ofereixin durant tot el mes que durarà la FESC.

La voluntat és oferir una finestra d'informació pràctica a les visitants i que sigui un aparador atractiu per a l'activitat econòmica de les expositores.

Les inscripcions estaran obertes fins al 15 de setembre. Tot i que enguany no hi ha limitació d'espai, cal que l'organització tingui tota la informació molt abans i per això insisteixen que seran molt estrictes en el termini d'inscripció.

Com ja us vam avançar, aquesta edició de la FESC mostrarà com l'economia social i solidària (ESS) està contribuint a la urgent i imprescindible transició ecosocial que necessita el planeta, i reflexionarà sobre els reptes que cal superar per poder contribuir-hi encara més. Així, es donaran a conèixer les diferents formes en les quals l'ESS avança cap a la transició ecosocial: quins projectes, eines, mecanismes, etc. s'estan desenvolupant en l'entorn de l'economia solidària que incorporin la perspectiva ecològica per tal de donar resposta a la crisi climàtica i socioambiental que afrontem.

+ info: <https://fesc.xes.cat>

ESCOLA D'ESTIU DE LA XES

L'escola d'estiu de la Xarxa d'Economia Solidària d'enguany tindrà lloc els propers 25 i 26 de setembre, a l'Aula Ronda de Barcelona (c. Trafalgar, 50).

El divendres 25 de setembre, a les 18 h, hi haurà la sessió inaugural amb la presentació del llibre *L'economia social i solidària a Catalunya. Fonaments teòrics i reptes estratègics*, d'Ivan Miró i Jordi Estivill.

Les activitats de l'Escola d'estiu es desenvoluparan el dissabte 26 de setembre entre les 11 i les 17 h.

+ info: www.xes.cat

PREMIS FRG 2020

Recordeu que podeu proposar les vostres candidatures als Premis Fundació Roca Galès fins al dia 11 de setembre a través del formulari que trobareu al web: www.rocagales.cat.

L'acte de lliurament dels premis, la Nit FRG2020, es farà el divendres 2 d'octubre a la Lleiàltat Santseña de Sants (Barcelona). S'anunciaran els detalls puntualment a través de les xarxes socials de la Fundació Roca Galès.

+ info: www.rocagales.cat

Assegurem compromís

Descobreix les assegurances
ètiques i solidàries

Amb Arc Cooperativa pots fer un consum responsable
tot impulsant el mercat social

www.arc.coop

invertir en les persones

Microfinances
Agricultura Sostenible
Renovables

Finances Ètiques cooperatives per al Sud Global

www.oikocredit.cat

934416306   @OikocreditCat

Som representativitat —

→ **Participació**

Visibilitat —

→ **Enfortiment i creació**

Sectors —

→ **Territori**

Economies feministes —

**Cooperatives
de Treball**

Federació de Cooperatives
de Treball de Catalunya
Premià 15, 1ª planta. 08014 Barcelona
Tel: 93 318 81 62 · Fax: 93 302 18 85

cooperativest treball.coop

PROMOCIÓ 2020

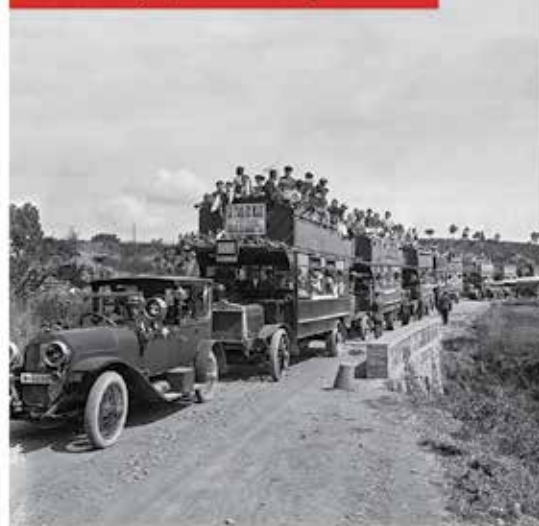
Per a una subscripció a la revista Cooperació Catalana (30€).

Obsequi d'un exemplar del llibre **Catalunya, Terra Cooperativa**.

Subscripcions: <http://www.rocagales.cat/publicacions/cooperacio-catalana/>

 www.rocagales.cat cc@rocagales.cat 932 154 870

Catalunya, terra cooperativa

UNA EINA AL SERVEI DE LES COOPERATIVES PER CELEBRAR REUNIONS SOCIETÀRIES VIRTUALS

PCH.VECTOR

Confederació de Cooperatives de Catalunya

@CooperativesCAT

Arran de l'emergència sociosanitària causada per la covid-19, el desenvolupament tradicional de les reunions dels òrgans socials de les cooperatives s'ha vist alterat. Les reunions i actes presencials s'han hagut de substituir, en la majoria de casos, per reunions i actes virtuals.

En aquest sentit, CoopCat, en coordinació amb el Registre de Cooperatives de Catalunya, vam desenvolupar una normativa de caràcter excepcional per permetre la celebració de reunions dels òrgans socials, atesa la situació que vivim. Mitjançant el Decret llei 19/2020 i de forma excepcional, les cooperatives poden dur a terme reunions dels òrgans socials fins a 31 de desembre de 2020 per videoconferència, encara que els seus estatuts socials no ho prevegin. A través d'aquest decret també s'estableixen mesures que permeten facilitar el desenvolupament i celebració d'aquestes reunions.

Atenent que es disposa, doncs, d'un marc normatiu per dur a terme les reunions, el pas següent és dotar les cooperatives de les eines necessàries per celebrar-les amb les garanties jurídiques requerides pel que fa, principalment, al sistema de votació i participació de les sòcies, tal com estableix la normativa vigent.

Per aquest motiu, des de CoopCat estem elaborant diversos recursos digitals que pretenen donar resposta a les necessitats del moment i que estan integrats per diversos components:

- D'una banda, una guia amb recomanacions per preparar, convocar i celebrar assemblees i altres reunions dels òrgans socials de les cooperatives.
- D'altra banda, una plataforma digital per a les votacions i que permetrà a cada cooperativa gestionar tècnicament l'assemblea pròpia: incorporar cens de sòcies per assignar el nombre

de vots que corresponen (vot ponderat o vot delegat) i crear i configurar l'ordre del dia amb la documentació adjunta corresponent, entre d'altres requisits necessaris per desenvolupar l'assemblea o la reunió societària amb les garanties legals segons la normativa vigent.

- Per últim, una guia d'usuari d'ús i configuració de la plataforma digital, que també inclourà considerar recomanacions tècniques sobre programari, eines o complements addicionals que s'hagin de contractar a tercers.

El sistema de votació digital estarà disponible el setembre i permetrà a les sòcies accedir-hi des de qualsevol dispositiu amb connexió a internet. La plataforma es posarà a disposició de les cooperatives en dos formats. Per un cantó, un paquet d'eines que permeti instal·lar la plataforma en un servidor virtual propi de la cooperativa (recurs pensat per a aquelles cooperatives que tenen incorporats processos de participació virtual de manera habitual). Per l'altre, la plataforma digital de votació de manera mancomunada, que CoopCat posarà a disposició de les cooperatives.

Altrament, atès que la incertesa actual ens pot portar a pensar que conviurem durant bastant temps amb les conseqüències de la covid-19, recomanem a les cooperatives que modifiquin els seus estatuts socials per permetre la realització de reunions societàries per mitjans virtuals. Per ara, hi ha una norma que ho permet, encara que els estatuts no ho prevegin, però ens podem trobar que l'excepcionalitat es torni normalitat i necessitem durant un temps indefinit celebrar reunions en aquestes condicions.

Per a més informació ens trobareu a:
ccc@cooperativescatalunya.coop

Cooperativa de Llorenç,

un segle de la història del país des de les vinyes i olivars, i endavant

Pep Valenzuela
@pepvalenzuela

Història del territori i de la pagesia, de l'economia, la política i la cultura del país. 100 anys de vida del Celler i del Sindicat Agrícola de Llorenç, actual Agrícola i Secció de Crèdit de Llorenç del Penedès, SCCL, també anomenada Cooperativa de Llorenç, palesen una gran funcionalitat i capacitat d'adaptació davant de tota mena de dificultats i canvis, que no han estat pocs ni petits en aquest segle de vida, que arrenca acabada de passar l'anomenada grip espanyola i es tanca amb la pandèmia mundial de la covid-19.

Mercè Pinyol i Lluís Aznar, responsable d'administració i president de la Cooperativa de Llorenç.

No és aquest l'espai per fer-ne el relat històric, però és bo i necessari tenir present que l'origen de la cooperativa es remunta al 1889, quan es creà l'entitat cultural i d'esbarjo El Centre Moral, amb l'aval de l'Església. D'aquí nasqué, el 1914, el Sindicat Agrícola del Centre, el qual es va unir amb el Sindicat Agrícola i Caixa Rural (també amb activitats socioculturals), creat el 1918 per veïnat i pagesos de tendències laiques i d'esquerra, per crear el Celler el 1920. Va ser un cas més de trobada del sindicalisme, el cooperativisme i el catolicisme social en el camp català.

La societat Sindicat Agrícola i Caixa Rural va cedir el seu nom al nou celler cooperatiu. Josep Brugal i Carles Benach, representants dels dos grups, encapçalaren la creació del celler. Brugal, alcalde republicà el 1939, fou empresonat i condemnat a mort. Tot i commutada la pena, morí al cap de pocs mesos a la presó de Sant Miquel dels Reis (València). L'edifici del celler d'estil modernista,

catalogat d'interès artístic i arquitectònic, és obra de l'arquitecte Cèsar Martinell i Brunet i va començar a funcionar el mateix 1920. El 1932 s'estrenava el molí d'oli.

Durant el confinament dels passats mesos, La Botiga del Sindicat –el nom de l'agrobotiga manté el referent– “ha estat clau” per abastir la gent del poble i “ha recuperat una part del protagonisme que els súpers i grans superfícies dels pobles propers li treuen. Els socis, i la població de Llorenç en general, han redescobert el sindicat”, afirma Mercè Pinyol, responsable d'administració i comptabilitat, amb una perspectiva de trenta anys de treball a l'entitat que no dona cap màster universitari.

La covid ha commocionat el territori i, com a tot arreu, obliga a repensar el treball o, com a mínim, urgeix a actuar i resoldre qüestions que es plantegen fa temps. “El problema de les cooperatives agrícoles és trobar gent que es vulgui posar al

Festa commemorativa el maig de 1931.

Façana del celler, 1920.

Façana del celler, 1963.

Façana del celler, 2014.

capdavant”, sentència Lluís Aznar, president des de fa catorze anys. “Els nostres pagesos es fan grans i els joves no tenen prou incentius per treballar la terra”.

És clar que això no és un problema de gustos o modes, o no només. Les “grans xifres” (a Catalunya i l'Estat espanyol, Altereco n. 81) mostren que els preus percebuts per la pagesia són baixos, mentre que els costos de producció augmenten, i les rendes de la gent del camp estan lluny de la mitjana. És bastant corrent entre la pagesia haver de complementar aquesta feina amb altres, com en el cas de Josep Robert, actual vicepresident als seus setanta-sis anys, que durant anys va treballar també com a paleta i a les autopistes.

Ell és un dels 150 socis actius a la secció agrícola (raïm i oliva). Molt importants, la secció de crèdit (amb uns 500 socis col·laboradors), per fomentar el crèdit agrari, i el subministrament de gasoil; hi ha encara

l'agrobotiga, productes fitosanitaris i adobs, servei de bàscula, assegurances i tràmits administratius, com els ajuts i el suport telemàtic en general, subratlla la Mercè en informar que “amb la covid, s'ha treballat molt en aquest sentit”.

“Els números de la cooperativa, producció i moviments varis, s'han mantingut igual”, informa el president, “amb excepció del nombre de socis que, per la manca de relleu generacional, ha minvat una mica”. Però “no és bon negoci ser agricultor aquí”, assegura, perquè “el raïm no es paga bé”. El fenomen no és nou. De fet, cinc cooperatives del Baix Penedès van crear, el 1985, el grup CEVIPE (Centre Vinícola del Penedès) com a cooperativa de segon grau per fer pinya, avui amb dotze, també de les comarques de l'Alt Penedès, Garraf, el Tarragonès, l'Alt Camp i la Conca de Barberà. Per a l'oliva es va crear, el 1988, el Centre Oleícola del Penedès (CE-OLPE, també cooperativa de segon

Fotos: Agrícola de Llorenç del Penedès

grau), amb un total de catorze cooperatives avui.

De la producció de raïm dels socis de la cooperativa de Llorenç (una mitjana d'1,5 milions de quilos/any), una part petita es queda al poble per a producció pròpia (quatre marques registrades de cava i vi, com són la Reserva del Soci, Call,

“

Josep Brugal, president de la cooperativa i alcalde republicà el 1939, fou condemnat a mort. Commutada la pena morí, però, a la presó al cap de pocs mesos.”

“

“Amb la covid-19, els socis i la població han redescobert La Botiga del Sindicat, que ha estat clau per als subministraments.”

COOPERATIVA DE LLORENÇ

Culminant i Les Cometes); la major part va a CEVIPE, que elabora i comercialitza més de vint marques de vi i cava, sota el segell Castell d'Or, i també en proveeix les grans marques de cava, que de fet són el mercat més important. Castell d'Or ha venut uns set milions ampolles la temporada passada. Els resultats econòmics del 2019 de la Cooperativa de Llorenç, entre cava i vi propi, rondaren els tres milions d'euros. De varietat arbequina i comercialitzada amb la marca Call, l'oliva recollida per any se situa en els quatre-cents mil quilos.

El creixent prestigi del vi català i de l'oli d'oliva en general, amb tota la publicitat de l'anomenada dieta mediterrània, no es tradueix en bones perspectives, declaren els dirigents de la Cooperativa de Llorenç. “Amb tot això, la subsistència de les explotacions familiars continua sent molt costosa”, assegura en Lluís. Afegeix que “la comercialització també costa, perquè creix la demanda, però hi ha molta quantitat, excedents...”.

Així doncs, en aquest context, “poc atractiu per al jovent”, recorda el president, el perfil mitjà de la cooperativa és una persona de prop de setanta anys. De socis entre cin-

quanta i seixanta, n'hi ha només una dotzena. Quasi tothom és petit o mitjà propietari, amb quatre o cinc hectàrees de mitjana. Qui més raïm recull en fa entorn de cent cinquanta mil quilos. De dones responsables de la terra, n'hi ha tres, també rondant els seixanta anys.

En els darrers anys, les terres s'han anat concentrant en menys mans, un fenomen que podria intensificar-se i que redueix el nombre de productors i socis de la cooperativa. Això, malgrat l'esforç de la cooperativa per diversificar seccions i oferir més serveis, apunta la Mercè, “per ajudar a conservar llocs de treball i la viabilitat de les produccions”. El panorama general, emfasitza en Lluís, “és negre, tot i reduir costos per ser competitius”. Segurament, com mostren les experiències de les cooperatives de segon grau, “caldrà encara ajuntar-se més”.

Les dificultats no han estat obstacle, o potser fins i tot han fet d'esperonador, de l'activitat cultural. Recorda la Mercè que les dues entitats que “van ser les impulsores de la cooperativa s'hi dedicaven i ho continuen fent”. Són “el Centre” i “la Cumprativa”, i sovint organitzen conferències i altres activitats- “Llo-

Acte d'inici del centenari del Celler de l'Agrícola i S.C. de Llorenç del Penedès el passat 31 de gener.

renç és un poble, culturalment parlant, molt ric”, assegura.

Tan necessària i important per al país, la pagesia continua essent poc considerada. La gent que hi viu ha de pagar, com si fos un càstig, pel fet de residir al camp i treballar l'agricultura en termes de drets i de tenir garantits els serveis bàsics. Això, tot i ser una part fonamental de l'economia, i que hauria de ser-ho més encara si hom es para a pensar o es pretén ser un país sobirà, ben cohesionat i integrat econòmicament, territorialment i socialment.

“

El panorama general “és negre; tot i reduir costos per ser competitius, caldrà encara ajuntar-se més”.

Laura Peracaula, codirectora general de Suara Cooperativa, és una de les trenta persones que integren el grup de treball de l'estratègia Catalunya 2022, que treballa per dibuixar el futur després de la crisi sanitària de la covid-19. Parlem de com ho afronta i dels reptes del sector social. Assegura que cal fer aliances fortes, posar elements tecnològics a la prestació de serveis i que "cal quantificar el valor social que generem".

Laura Peracaula

Un personatge històric que voldries conèixer: Marie Curie

Una lectura imprescindible: *Economia de la felicitat*

Un perfil de Twitter que no pots deixar de seguir: Santiago Niño Becerra

No podries viure sense... reptes

Encara tens pendent... aprendre a tocar el piano

El cooperativisme és... bé comú per sobre de l'individual

«El més important és la vida, tota la resta han de ser activitats organitzades al seu servei»

Sara Blázquez
@SaraBlazquez

66

«És important que ens creiem que les persones estan al centre i que el que toca és posar diners per poder fer les coses diferent i que no s'eternitzin els problemes.»

Quan parlem de cooperatives, acostumem a pensar en projectes petits, però Suara és una de les cooperatives més grans de Catalunya, amb gairebé cinc mil persones treballant-hi. Com es gestiona una cooperativa tan gran?

Si es compara amb el teixit cooperatiu català i amb altres cooperatives de treball, som grans. Però si ens comparem amb el nostre sector d'activitat, ja no ho som tant. Nosaltres vam néixer petites. Quan jo vaig entrar érem 14 sòcies i ara en som 1.200. Vam néixer petites, però el mercat ens va marcar que, o fèiem aliances, o ens quedàvem fora. Per això tenim aquesta dimensió. Com ho gestionem? La clau és tenir clar quina és la teva missió, quins són els teus valors i l'estratègia. I això ho decideix l'assemblea de sòcies. Dedicuem moltes sessions durant tot l'any per construir-ho. I un cop tenim això clar, la resta és un tema organitzatiu. La missió és transformar realitats de les persones, per això al centre hi tenim els serveis. Treballem amb un model de governança que aposta molt per l'empoderament dels equips i dels serveis i les decisions es prenen allà on passen les coses.

De totes les persones que hi treballeu, el 90% sou dones. Les cures i l'atenció a les persones continuen sent tasques molt feminitzades, però creus que està canviant alguna cosa?

Ens agradaria, però estem encara molt lluny. Nosaltres som el 90% dones, que per una banda n'estem molt contentes, perquè tenir un projecte empresarial propi és per estar-ne molt orgulloses, però sí que és cert que tot el sector de la cura està molt feminitzat. Se'ns ha as-

signat el rol de la cura a casa i quan hem sortit a treballar hem continuat fent el que fèiem a casa. Això s'ha acompanyat amb una baixa visibilització i molt poc reconeixement professional. Som persones molt qualificades, però el reconeixement és molt baix. Amb la crisi del 2008 vam començar a veure alguns perfils d'homes en aquests llocs de treball, però no gaires. Encara queda molt recorregut. Fins que no ho treballem en l'educació, serà molt complicat canviar-ho. Nosaltres diem que Suara és femenina per la manera de fer, la sensibilitat. I podria ser femenina amb un percentatge més alt d'homes, el que volem dir és que tenim una mirada més holística, que potser és una característica més femenina.

Podríem dir que Suara presta serveis a les persones en tots els àmbits de la vida. Amb l'actual crisi sanitària i social és un sector que ha estat especialment en el debat públic. Creus que s'han fet visibles o que han aparegut noves necessitats?

Segurament hem guanyat visibilitat, però hem hagut d'apretar molt. El sector social sempre ha treballat molt, però ha estat invisible. També va molt lligat al que ens dediquem. Treballem amb les persones i el que vols és que la protagonista sigui la persona. Però no pot ser que vagi relacionat amb un baix reconeixement en tots els àmbits. Són serveis que es paguen menys que d'altres, les condicions de treball són diferents. Ens cal més reconeixement, perquè fem una funció social de prevenir moltes problemàtiques i de millorar el sistema de salut, d'ocupació o d'altres. I si el sector ja tenia molta feina per fer, ara encara més. Han aparegut no-

ves vulnerabilitats i la línia és molt fina: qualsevol ens hi podem trobar. I amb aquesta crisi ja s'ha mogut la línia. El sector social estem per acompanyar tot això.

Quins reptes té el camp social?

El camp social treballa amb les persones i a cada etapa de la vida tenim necessitats diferents. Ara els grans reptes es troben a l'educació. S'ha de poder universalitzar l'educació i tenir persones lliures, amb esperit crític, que aprenguin a socialitzar-se. L'educació s'ha de revisar i repensar. Després hi ha tota la part de la vulnerabilitat, des de la infància fins a l'edat adulta. Tot el que seria la vulneració dels drets fonamentals. Hi ha un marc legislatiu que diu que tothom té dret a un habitatge i que tothom té dret a un lloc de treball, però això s'està vulnerant. Ja veníem d'un problema molt greu amb l'habitatge, però ara què passarà? Les persones estan amb EERTO que no cobren, les mesures i els recursos s'acabaran... I després, com a gran repte, hi ha la integració social i sanitària. Hem d'avançar conjuntament en el camp de la salut. Venen moments molt interessants. És important que ens creiem que les persones estan al centre i que el que toca és posar diners per poder fer les coses diferent i que no s'eternitzin els problemes.

Durant el confinament sí que va semblar que les persones estàvem al centre.

És que, al final, el que és més important és la vida. La vida de les persones i l'entorn. Tota la resta han de ser activitats organitzades al servei d'això. Evidentment hem de generar ingressos i hi ha un sector productiu, però hem de saber per què ho fem. Aquesta crisi ens ha servit a les persones per pensar que l'important som nosaltres. Ha hagut de passar això, però a veure si això ens serveix per organitzar les coses d'una altra manera.

Combines la codirecció de Suara amb la presidència de la Fundació Intermèdia. A què es dedica?

És una aliança de tres entitats del tercer sector per acompanyar persones a la recerca d'un lloc de treball. Organitzem programes i activitats amb aquests objectius. Hem passat per diferents etapes. Estàvem més enfocats als col·lectius de risc d'exclusió, però la realitat és que la gent ha anat perdent la feina aquests últims anys i s'ha obert a més població. És un projecte molt interessant, molt innovador. Ara estem llançant un projecte que es diu IntermediaJob, que és una plataforma digital per fer el contacte entre

ofertes i persones amb un sistema d'avaluació de competències dissenyat propi i som una de les entitats proveïdores i de referència del SOC.

Ets una de les persones que forma part del grup Catalunya 2022, dedicat a analitzar els escenaris postcovid-19. Què creus que pots aportar en aquest grup de treball?

Un dels cocoordinadors del projecte és una persona amb qui he col·laborat en els últims anys, que ens ha conegut com a model cooperatiu i l'ha trobat molt interessant i que pensa que això té molt a veure amb el que ha de venir i com s'ha de fer el que ha de venir. La manera de fer ha d'anar per aquí. Penso que, per això, em poden haver vingut a buscar, i el que puc aportar també és l'experiència en l'àmbit de les persones. De veure què és el que les persones podem necessitar al llarg de la nostra vida. Fem un treball conjunt, però la part de la meua expertesa vindrà per aquí, de model de treball i d'atenció a les persones.

Precisament la crisi de la covid ha posat de manifest les "mancances" del sistema capitalista. Què pot aportar l'economia social i solidària a aquest futur postcovid?

Hi ha projectes complicats i projectes complexos. Un projecte complicat necessita una quantitat de recursos econòmics i uns procediments per obtenir els resultats. Això, el sistema capitalista, amb els seus més i els seus menys, ho pot fer molt

SARA BLÁZQUEZ

Laura Peracaula és codirectora general de Suara Cooperativa i integra el grup de treball de l'estratègia Catalunya 2022.

bé. Quan tenim projectes complexos, és quan l'economia social ho pot fer molt bé. El que importa és el projecte i el rol que cadascun de nosaltres fem en aquest projecte. Aquesta nova mirada forma part de l'ADN de l'economia social i solidària. Si sabem identificar el problema, les competències que necessitem, el rol que hi juga cadascú, i tenim una mirada sistèmica de tot el que això implica a l'entorn,

nosaltres ja ho sabem fer. I llavors hem de saber aterrar l'estratègia a l'acció. Hi ha molt discurs, molta visió, il·lusió i filosofia, però de vegades ens perdem a l'hora de portar-ho a la pràctica. Tenim un repte. I ara és una bona oportunitat. S'ha de diluir el rol de treballador i propietari, això està claríssim.

En aquests dos anys, que passen de pressa, què és el més prioritari per fer en l'atenció a les persones?

En són tantes, les coses! Per començar, que tothom tingui un ingrés mínim vital. Un cop la persona ja té un ingrés per viure, el segon és que tinguis un lloc per viure. Si tens un lloc per viure pots plantejar-te treballar, si no, ja no saps per on començar. I després, tota la part de l'atenció a les persones grans, vinculada amb l'atenció a casa o quan passen a viure en una altra llar, que és una llar compartida i que se li diu residència. Hi ha d'haver un canvi de concepte. L'habitatge ha de ser un instrument que, al llarg de la vida, anem passant. En aquesta etapa de la vida, pensem que les persones han d'estar a casa el màxim temps possible i, quan no s'hi pot estar, anar a una altra casa compartida i treballar-ho conjuntament amb tota la xarxa de l'entorn. Ho hem vist amb la gent gran: el paper de la comunitat ha estat molt important. La solidaritat s'ha de mantenir. I l'altra cosa prioritària és l'educació. El que ha passat amb les escoles no ho hem fet bé. No ens podem oblidar de les nenes i els nens.

“

«A les dones se'ns ha assignat el rol de la cura a casa i quan hem sortit a treballar hem continuat fent el que fèiem a casa. Això s'ha acompanyat amb una baixa visibilització i molt poc reconeixement professional.»

NISSAN,

Aquest article es va escriure bàsicament abans del 6 d'agost, quan la plantilla de Nissan va aprovar l'acord a què havien arribat els sindicats amb la direcció de la multinacional. Després de 95 dies de vaga i mobilitzacions, les parts van pactar que la companyia no farà acomiadaments traumàtics fins que no tanqui les plantes de Montcada, Zona Franca i Sant Andreu de la Barca el 31 de desembre del 2021; ajudarà a trobar projectes industrials que les ocupin de nou, i concedirà importants indemnitzacions d'acomiadament als diferents col·lectius de la plantilla.

Malgrat els canvis que l'acord implica, crec que les reflexions que plantejava a l'article segueixen tenint vigència, igual com l'alternativa que proposava explorar; de fet, l'ajornament de la marxa de la multinacional japonesa fins a l'1 de gener del 2022 dona més temps per desenvolupar-la.

La indústria, sector clau

La indústria és un dels grans talons d'Aquil·les de l'economia social i solidària (ESS). Tret d'algunes honroses excepcions, es coneixen poques empreses industrials que siguin propietat dels treballadors, es gestionin democràticament i actuïn amb compromís social.

Segur que les raons perquè hi hagi tan poca ESS industrial són diverses. N'apuntaré tres. Una és la necessitat de disposar d'un capital considerable per iniciar avui dia una activitat manufacturera, molt lluny de les possibilitats de les persones que emprenen un projecte cooperatiu. Una segona és que costa molt penetrar de nou en mercats industrials, que sovint són ja madurs i funcionen en règim d'oligopoli. I l'última és la dificultat, per part dels que han aconseguit saltar aquests dos primers obstacles, de mantenir els valors de l'ESS en el context en què han d'operar; tinguem present que acostumen a ser indústria auxiliar i, per tant, depenen de les grans multinacionals, amb les quals tracten de mimetitzar-se, temeroses, si no, de perdre les comandes.

Però ni com a societat podem menys tenir la indústria, ja que necessitem molts dels seus productes i fabricar-los a casa permet reduir la nostra dependència, ni l'economia social i solidària hi pot renunciar si aspira a ser l'embrió d'una economia postcapitalista.

Entitats representatives com la FCTC o la XES podrien idear un programa per impulsar el cooperativisme industrial. Se m'acudeixen alguns actuacions: sensibilitzar en ESS als centres de recerca i innovació; donar a conèixer els

avantatges d'emprendre en cooperativa a la formació professional i les carreres tècniques; establir vincles amb les universitats politècniques; construir dispositius d'assessorament, acompanyament i finançament específics per ajudar a crear cooperatives industrials que, amb el temps, esdevinguin referents on emmi-

L'economia social i solidària no pot renunciar a la indústria si aspira a ser l'embrió d'una economia postcapitalista.

rallar-se altres persones per crear-ne de noves. I, a més, acostar-se a la petita manufactura local –artesania, obradors...– i al moviment *maker*, perquè s'acostumen a regir pels valors de l'ESS encara que no en siguin conscients, i potenciar-les.

Així mateix, caldrà reivindicar el suport de les administracions per fer tot això possible, mitjançant la cessió de naus i equipaments; l'oferta de productes financers de capital pacient i capital risc a través de l'ICF o, millor, d'una veritable banca pública catalana; la participació de les administracions com a sòcies col·laboradores en cooperatives industrials i com a compradors en els processos de contractació pública i, per descomptat, la facilitació dels processos de transformació d'indústries mercantils en cooperatives, començant per canviar la llei concursal

vigent, que posa moltes traves perquè la plantilla esdevingui la nova propietària d'una empresa en fallida.

En els anys que venen, la necessitat de trobar alternatives a sectors industrials en declivi, sigui per la nova recessió, sigui perquè són contaminants, sigui per l'anomenada quarta revolució industrial, farà encara més important que l'ESS disposi de referents industrials d'èxit –autogestionats, socialment útils i sostenibles, capaços d'inspirar a una part de les obres i els obrers que aniran a l'atur la creació de noves cooperatives industrials.

Aquests mesos mateix, arran de l'anunci, el 28 de maig, del tancament de les plantes de la Nissan a Catalunya, ha corregut per les xarxes socials la proposta de nacionalitzar la companyia o de convertir-la en cooperativa. A alguns aquesta música ens agrada, no cal dir-ho. A mi em sedueix especialment la forma híbrida: que l'empresa passés a ser propietat compartida entre la Generalitat (la participació majoritària) i la plantilla (la participació minoritària, aportant les indemnitzacions) i que es gestionés de manera conjunta i democràtica com a cooperativa o societat laboral. Però que la proposta m'agradi no significa que la consideri factible.

La decadència del vehicle privat

Analitzem-ho. Primer de tot hauríem de saber si la plantilla de la Nissan estaria d'acord a ser copropietària i cogestora de la companyia. Quan, cap a principis de 1980, l'antic Talleres Alá va plegar, una part de la plantilla va declinar embarcar-se en l'aventura de reconvertir l'empresa mercantil en crisi en el que avui és la cooperativa Mol-Matric –per cert, del sector auxiliar de l'automòbil–, sinó que va preferir agafar els diners de la indemnització i marxar.

Em puc imaginar que, de les opcions esmentades al principi, la plantilla de Nissan preferiria que es nacionalitzés la fàbrica i seguir sent assalariada com fins ara, en comptes d'haver de compartir els riscos i les responsabilitats que implica ser sòcia de treball. No ens hauria d'es-

SCCL?

Jordi Garcia Jané
@adeucapitalisme

tranyar: durant totes aquestes dècades d'ofensiva neoliberal, el gruix de la classe treballadora i dels sindicats s'ha centrat, als primers anys a millorar, i després a no empitjorar gaire, les condicions laborals materials (sou, jornada, estabilitat...); en canvi, no ha disputat al capital la propietat i el control de l'empresa, ni ha entrat a discutir si la producció que s'hi feia era útil o sostenible.

Però figurem-nos que hem superat aquest primer escull i que, tant la plantilla com la Generalitat, s'avenen a convertir la fàbrica en una cooperativa o societat laboral que tingui com a sòcies administració i plantilla. Encara hauríem de resoldre el més difícil, que podríem expressar amb aquesta pregunta: quedar-se i gestionar la Nissan per fabricar què i per vendre-ho a qui?

La indústria de l'automòbil ja estava en crisi abans de la covid-19; se sabia que caldria alentir la producció de turismes perquè el mercat està saturat i algunes franges de les noves generacions, en comptes de comprar-se un cotxe, trien pels vehicles compartits. Ara, la crisi mundial derivada de la pandèmia empitjora aquelles males expectatives del sector. Seguirà havent-hi mercat per als turismes, però més reduït i probablement

repartit entre menys multinacionals. D'altra banda, qui té les patents dels vehicles Nissan és la casa matriu japonesa. Per tant, males notícies per aquest cantó.

Però encara que les notícies sobre la viabilitat actual del model de negoci per a una Nissan nacionalitzada o cooperativitzada fossin bones, restaria una segona pregunta que caldria respondre també

d'un vehicle convencional. Si hi afegim la ingent quantitat de matèria primera, comptant recursos minerals escassos (concentrats a la Xina) o plàstics (l'automoció és el sector que més plàstics consumeix, després del tèxtil), per no parlar ja de l'impacte ambiental de carreteres i autopistes, és evident que el planeta no aguantaria reemplaçar els 1.282 milions

Cal facilitar la transformació d'indústries mercantils en cooperatives, començant per canviar la llei concursal vigent, que posa moltes traves perquè la plantilla es converteixi en la nova propietària d'una empresa en fallida.

amb un sí, una pregunta més important que la primera: suposant que fos viable seguir fabricant turismes, seria desitjable fer-ho? La majoria d'opinadors contesten a això de manera afirmativa mentre siguin vehicles elèctrics, perquè –diuen– no contaminen. Però això és mentida. Els estudis demostren com, en el millor dels casos, les emissions necessàries per fer un cotxe elèctric representen tan sols un estalvi d'un 15% respecte a la fabricació

de cotxes (segons dades del 2015) amb motor de combustió per una quantitat similar de vehicles amb motor elèctric.

Ens hem de fer a la idea, doncs, que s'acaba l'època en què cada persona adulta té un cotxe, ni que sigui un per família. Podem imaginar-nos, això sí, vehicles elèctrics d'ús públic com cotxes compartits, autobusos i ambulàncies, o per fer determinades feines com ara tractors o, fins i tot, un parc reduït de furgonetes i camions de transport i repartiment de mercaderies; però en qualsevol cas el seu nombre serà infinitament menor que el de vehicles particulars. Hauréem de relocalitzar les activitats per reduir la mobilitat i que aquesta sigui sobretot a peu, en bicicleta o en transport públic.

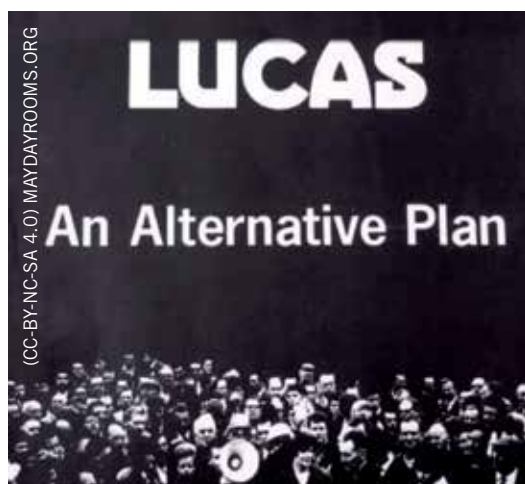
Què hem de fer llavors amb la Nissan? Deixar-la morir? Resignar-nos a perdre quasi tres mil llocs de treball directes i uns quants milers més d'indirectes? La solució és enviar-los a l'atur amb una indemnització més o menys "bona", com s'ha fet abans amb les plantilles de tantes i tantes indústries?

Reapropiar-se de l'empresa

En la meua opinió, ni s'aconseguirà que la multinacional es quedi a la Zona Franca, ni tenen sentit les opcions de nacionalit-

Manifestació a la planta de Nissan de Barcelona després de l'anunci oficial de tancament.

El pla alternatiu de les treballadores i els treballadors de Lucas Aerospace preveia fabricar una dotzena de productes socialment útils i sostenibles en comptes de seguir fent avions de guerra.

El 2017, a Cadis, diversos col·lectius obrers i socials van elaborar una proposta de producció alternativa a la construcció naval en crisi.

zar-la o cooperativitzar la fàbrica, o de cercar una altra companyia del sector perquè se la “quedi”, plantilla inclosa. En canvi, es podria explorar la viabilitat de fer una mena de reconversió participativa cap a altres productes i transformar, sobretot la planta de Zona Franca, en un centre d'empreses complementàries amb formes societàries diverses, a través de la participació dels treballadors, dels poders públics i d'empreses privades.

Tenim experiències de reconversió que ens puguin inspirar? Sovint s'esmenta la reconversió de les fàbriques de guerra en indústria civil, acabada la Segona Guerra Mundial, o en el nostre cas, passada la guerra civil; però van tenir lloc en un context molt diferent. En canvi, podem extreure més idees de les propostes de reconversió fetes per les plantilles d'una desena de fàbriques britàniques a mitjans i finals de la dècada de 1970. Es tractava de plans elaborats per les treballadores, amb l'objectiu d'impugnar la inevitabilitat de les reestructuracions de plantilla que cuinava la patronal, ansiosa per despatxar milers de persones. Aquests plans obrers alternatius qüestionaven la lògica de la producció capitalista orientada al màxim benefici i posaven damunt la taula la necessitat de fabricar productes socialment útils; més encara, van reformular el dret al treball concretant-lo en el dret a un treball socialment útil.

Els treballadors de la Vickers, dedicada a la tecnologia militar, van estudiar reconvertir-se i fabricar energia mareomotriu i tecnologies agrícoles. Els sindicats de la Dunlop, a Liverpool, van plantejar construir un nou model de bicicleta, que donaria feina a milers de persones. La plantilla de la Chrysler es va mobilitzar per nacionalitzar la companyia i va elaborar un pla

per diversificar la producció cap al transport públic i els vehicles agrícoles.

Però, sens dubte, la iniciativa que va anar més lluny fou la de les treballadores i treballadors de la companyia aeronàutica Lucas Aerospace. Amenaçada la continuïtat d'una part de la plantilla per la crisi, a l'any 1976 el comitè intercentres va decidir

Els plans alternatius de reconversió elaborats per les plantilles en lluita d'una desena d'empreses britàniques a la dècada de 1970 van reformular el dret al treball, concretant-lo en el dret a un treball socialment útil.

elaborar un pla de producció alternatiu a seguir fabricant avions militars. El comitè va enviar qüestionaris a cada centre per demanar-los informació sobre la producció que feien i exhortar-los a aportar idees de productes alternatius. Al cap d'uns mesos de treball de recerca, van obtenir el resultat: unes 150 propostes de nous productes, estudiades a fons en un document de mil pàgines plenes d'anàlisis econòmiques i tècniques. D'aquests 150 productes, en van triar dotze de relacionats amb tecnologies mèdiques, vehicles amb rodes adaptables per anar també sobre rails, robots per control remot..., i després la plantilla va divulgar el seu pla arreu del país per pressionar l'empresa a acceptar-lo i enterrar el pla de reestructuració.

Ara bé, ni la propietat de la Lucas ni la de les altres fàbriques en lluita van dispensar la més mínima atenció a aquests plans alternatius. Com gosaven els treballadors immiscir-se en la prerrogativa empresarial de donar l'ús que volguessin als mitjans de producció i a la força de treball? Només entrar a discutir els plans alternatius significava acceptar que els obrers poguessin qüestionar l'essència mateixa de la dominació capitalista. Després, l'ofensiva neoliberal iniciada el 1979 per Margaret Thatcher va re situar el moviment obrer a la defensiva i el laborisme d'esquerres, que hi havia simpatitzat, va oblidar les seves propostes de nacionalització i control obrer i va virar més cap a la dreta. Però, malgrat el desenllaç, aquestes experiències van demostrar l'extraordinari potencial creatiu que pot tenir la classe obrera organitzada.

Altres referències més recents i pròximes les trobem a la badia de Cadis. La primera prové del col·lectiu de persones aturades del metall, el qual, amb el suport d'un centenar de professionals experts, va presentar l'any 2017 el document “123 Propuestas de Empleo para la Comarca de Cádiz”, en què oferia alternatives complementàries a la construcció naval en crisi, com el reciclatge ecològic de vaixells o la fabricació de plataformes eòliques marines. El document va arribar al Parlament andalús i al Congrés, però se'l va ignorar. Aquell any mateix va sorgir una segona experiència, ara dels extreballadors de Delphi, aliats amb col·lectius socials i ecologistes de Cadis. Davant el projecte governamental de construir un gran polígon a Las Aletas, van elaborar una proposta econòmica alternativa, que va obtenir el suport de l'Ajuntament de Puerto Real, amb els vots favorables de Podemos,

Gramagraf és una impremta que va ser redcupurada pels seus treballadors en forma cooperativa el 1985.

Mol-Matric és una fàbrica recuperada en forma cooperativa l'any 1982 dedicada sobretot a la fabricació de matrius per a automòbils, encara que progressivament han anat diversificant l'activitat.

Equo i IU³. I encara una proposta més, procedent del mateix entorn: el recent treball impulsat per Podemos d'elaborar una alternativa per diversificar l'activitat de les drassanes de Cadis, condensat en el document "Estrategias de ampliación y diversificación de la actividad productiva de la Bahía de Cádiz", orientat a crear llocs de treball en activitats sostenibles, en comptes de vaixells de guerra⁴.

Per últim, recordem algunes reconversions puntuals durant la pandèmia: la Seat de Martorell va fabricar respiradors, el govern espanyol ha encarregat a la corporació Mondragon la fabricació de 60 milions de mascaretes entre l'abril i l'octubre d'enguany.

Seria possible reproduir un procés d'apropiació obrera a la Nissan com els que es van proposar a Cadis o es va mig aconseguir a la Lucas? El context no ajuda; però qui sap si aquests exemples i d'altres podrien inspirar almenys una part d'un pla alternatiu al tancament de la multinacional de l'automòbil.

Diversificar l'activitat, fragmentar la companyia, incorporar nous actors

Al meu entendre, qualsevol pla alternatiu ha de partir de revalorar els principals actius que té la Nissan: les instal·lacions, és clar, però sobretot el coneixement adquirit per les treballadores i treballadors,

molts dels quals fa dècades que hi treballen. No ens podem permetre dilapidar tant de coneixement. Avui, més que mai, el necessitem per canviar el model productiu i alinear-lo amb les necessitats socials i els límits biofísics del planeta.

En definitiva, el pla consistiria a engegar un procés perquè la plantilla, d'una banda, es formés en cooperativisme (valors i principis, funcionament societatari i gestió) i, de l'altra, ideés nous productes, en prototipis els més reeixits i n'estudiés la viabilitat de fabricar-los i comercialitzar-los, acompanyada de persones expertes que dinamitzessin el procés i hi aportessin més coneixement en enginyeria, gestió, anàlisi de mercats, etc. Tot aquest procés comptaria amb el seguiment dels sindicats i el suport econòmic dels poders públics, que intentarien, a més, atreure indústries ja constituïdes i nous projectes emprenedors (*start-up* locals i internacionals) socialment responsables, cap al que es podia convertir en una mena de parc o pol industrial (Zona Franca) dedicat a la mobilitat sostenible (vehicles elèctrics col·lectius) i a altres activitats tecnològicament adjacents a l'automòbil (robòtica, telecomunicacions, indústria de la salut, etc.), sota el paraigua d'un consorci que el gestionaria i afavoriria les sinergies entre les empreses que s'hi creessin o s'hi instal·lessin.

En aquest escenari hipotètic, la Nissan cediria el lloc a un cúmul d'empreses més petites, algunes privades del tot o participades per la Generalitat amb drets

polítics de control, i d'altres cooperatives de treball o societats laborals, copropietat de les persones treballadores com a sòcies principals i de la Generalitat com a sòcia col·laboradora (temporal o permanent), que estaria representada als consells rectors. De manera que una part de la plantilla treballaria com a sòcia en les noves empreses d'ESS creades per fabricar els nous productes ideats per la plantilla mateix; una altra part treballaria com a assalariada en les empreses mercantils atretes al parc, un parc que la Generalitat, les empreses instal·lades i els sindicats gestionarien conjuntament, i amb tota probabilitat restaria un romanent de la plantilla que preferiria marxar amb la indemnització o acollint-se a un pla de jubilació anticipada.

Fer realitat un procés de reconversió d'aquesta mena és complex, i el primer requisit és que almenys una part de les treballadores i els treballadors de la Nissan vulgui tirar-lo endavant. A més, necessita el suport decidit de les administracions – la Generalitat, com a mínim – i capacitat per fer moltes coses en poc temps. Però crec que valdria la pena intentar-ho. Pel valor en si –mantindria els llocs de treball, fabricaria productes socialment útils i donaria més poder als treballadors– i perquè seria un magnífic exemple de com escometre una tasca ingent que ara ja és inajornable: la transició justa cap a un model productiu sostenible.

Notes:

1: Steward, Fred. "Lucas Aerospace: The politics of the corporate plan" a *Marxism Today*, març de 1979.

2: http://www.elpuertodesantamaria.es/uploads/2017/art_13897_ele_124994_MESAEMPLEO15-05-17.pdf

3: <http://participacion.puertoreal.es/wp-content/uploads/2017/11/20170801-Las-Aletas.-Alternativa-real-y-sostenible.pdf>

4: Aquestes tres experiències estan explicades a l'article de Daniel López Marijuán, "Los empleos en la transición ecológica: ¿son inevitables la precariedad y la vulnerabilidad?" dins de l'informe d'Ecologistas en Acción, Sin planeta no hay trabajo. 2019. <https://www.ecologistasenaccion.org/wp-content/uploads/2019/12/info-sin-planeta-no-hay-trabajo.pdf>

PRODUCTES COOP: EL SOMNI IMPOSSIBLE

Jason Garner

Professor d'Història
garnersjfc@hotmail.com

“... si l’ideal cooperatista aspira a aconseguir la transformació de la societat actual, la cooperació de consum és solament el sistema del qual ens servim per aconseguir apoderar-nos de la producció.”¹

Al Primer Congrés Cooperatiu Regional Catalano-Balear celebrat en 1899 es creà la Cambra Regional de Cooperatives de Catalunya i Balears². Per a la Cambra i per a la seva successora a partir de l'any 1918, la Federació de Cooperatives de Catalunya, la finalitat de la cooperació seria “la transformació social” de la societat.³ Aquesta s'aconseguiria a partir de les cooperatives de consum amb connivència amb les cooperatives de producció de segon grau. De retruc, els productes de les cooperatives de producció es vendrien a les tendes de les cooperatives de consum. El 1936 es fundà Productes Coop amb la fusió de cooperatives de producció de segon grau, un aspecte que representava una peça per crear un món basat en la cooperació en comptes de la competició.⁴

La primera cooperativa de segon grau

La primera cooperativa de segon grau de la Federació es va constituir el 1920, la Societat Cooperativa de Producció Unió de Cooperatives per a la Fabricació de Pastes per a Sopa.⁵ La Unió la formaren algunes cooperatives adherides a la Federació. La gestió va estar en mans d'una junta escollida per les cooperatives que s'hi van associar.⁶ El model aviat va ser un èxit i es va transformar en el vaixell almirall del moviment.

A causa de la situació política i econòmica poc afí al progrés cooperatiu dels anys vint, s'hauria d'esperar tretze anys fins a la fundació de la següent cooperativa catalana de segon grau. Això va canviar amb l'arribada de la Segona República i la transferència de la responsabilitat de la cooperació al govern català de la Generalitat. Les cooperatives de la Federació van aprofitar l'ambient favorable a la cooperació per crear noves cooperatives de segon grau; les Fàbriques de Sabó i de Carbó en 1933 i d'Aigües Carbòniques i de Xocolata en 1935.⁷ Així, ja hi havia cinc cooperatives de segon grau. També l'any 1935 es va fundar una Cooperativa de Vestir, encara que es liquidà el mateix any.

La fàbrica de Sabó segellava les caixes de fusta amb la marca “Productes COOP”, un segell concedit pel cooperativisme francès. Des d'aquest moment els productes de les diferents coopera-

tives de segon grau portaven aquesta marca encara que les cinc eren independents les unes de les altres.⁸

La Guerra Civil

Tot canvià en el context de la guerra. El comitè executiu de la Federació de Cooperatives va fer una declaració de suport a la República. Per garantir l'operativitat, el moviment cooperatiu mostrà lleialtat i s'organitzà per al benefici de la lluita.⁹ Un primer pas va ser la fusió, el setembre del 1936, de totes les cooperatives de consum de la Federació a Barcelona.¹⁰ La Unió de Cooperadors de Barcelona (UCB) va ser el resultat de la unió de 52 cooperatives de consum.

La fusió de les cooperatives de consum de la ciutat també s'estengué a les de segon grau.¹¹ La Federació de Cooperatives

va presentar un projecte de bases d'unificació en una reunió de setembre. En la reunió, els delegats de les cinc cooperatives van acordar per unanimitat la unificació i es va formar una comissió per “confeccionar l'avantprojecte d'estatuts”, constituïda pels cinc presidents de les cooperatives.¹² Els estatuts de Productes Coop van ser aprovats l'1 de novembre del 1936 i ratificats en una assemblea el dia 7.¹³ El consell directiu de Productes Coop estava format per cinc membres escollits directament per l'assemblea de l'entitat mentre que cada secció era representada pel seu president.¹⁴

Al novembre, la fundació de la Cooperativa Popular Bossera per fabricar bosses va fer augmentar a sis les cooperatives o “seccions” de Productes Coop.¹⁵ En principi les sis seccions mantenien la seva autonomia en relació amb el seu règim. El primer any d'ac-

tivitat de Productes Coop va acabar amb vint-i-quatre cooperatives associades i un excés de percepció d'unes 60.000 pessetes.¹⁶

Per a Productes Coop el balanç del primer any va ser el millor.¹⁷ Altrament els darrers mesos de 1937 hi hagué escassetat de certs productes i aviat es va haver d'introduir el racionament: “totes les seccions continuen paralizades, sobretot... des de fa temps, la de Pasta per a Sopa, Sabó i Xocolata” degut a la falta de primeres matèries.¹⁸ La situació no milloraria els mesos següents.

Anunci de Productes Coop a la revista *Acció Cooperatista*.

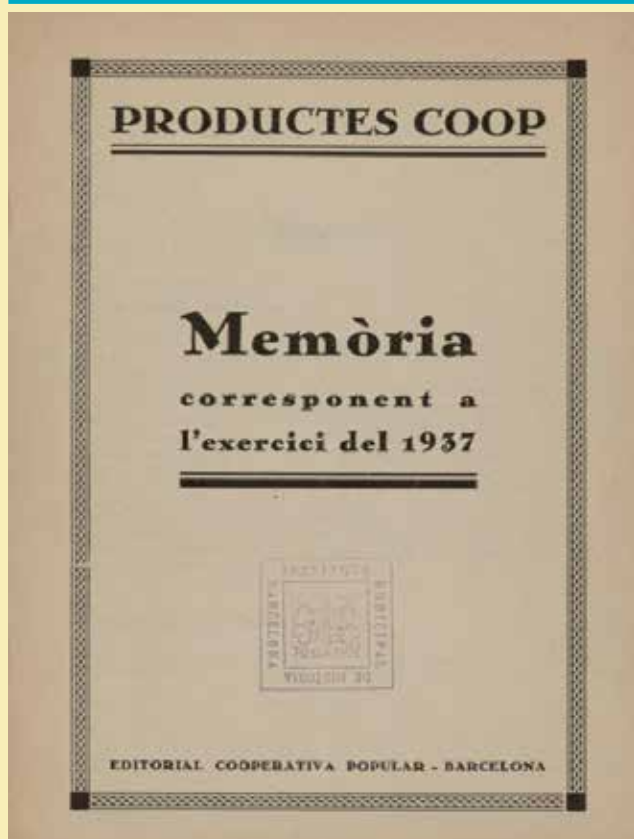
Anunci de xocolata de Productes Coop a *Acció Cooperatista*.

Exlibris de Productes Coop del 1936.

Anunci a *Acció Cooperatista*.

Memòria de Productes Coop de 1937.

Productes Coop sota el franquisme

Després de la guerra —fins almenys el 1942—, la situació va ser confusa. La Ley de Cooperación de 1942 ho intentà aclarir.¹⁹ La llei va establir la base jurídica per al desenvolupament de les cooperatives dins del nou estat. Inspirats per la llei, s'ordenà les cooperatives que formessin unions, territorials i nacionals. Així, sorgia la Unión Territorial de Cooperativas de Consumo de Cataluña (UTCC).

Mentrestant, una ordre del Ministeri d'Indústria i Comerç de 14 de maig de 1939 va establir un racionament d'articles essencials. A curt termini, aquest fet va salvar Productes Coop, encara que irònicament seria també una de les causes principals de la desaparició, per les limitacions que aquest control imposava a l'entitat, la ineficàcia del sistema i la mala qualitat dels gèneres que subministrava. Les cooperatives tenien un padró de clients —els seus socis i les seves famílies— i cada mes havien d'informar de les altes i baixes per poder aconseguir els productes.

L'impacte negatiu de la conjuntura política i econòmica es va veure demostrat en la primera memòria del consell directiu de Productes Coop de 1942. El juny de 1940, de les 99 cooperatives associades durant la República, només 64 seguien funcionant, mentre d'altres “no existeixen” o “està suspesa la seva actuació.”²⁰ Sembla que la reorganització de Productes Coop solament va començar a prendre força el 1942 amb l'elecció d'una nova junta rectora en una assemblea extraordinària celebrada el 13 de setembre, la primera des de 1938.²¹ La comissió s'embarcà en la recuperació de Productes Coop amb fons limitats, ja que, entre altres factors, tenia bloquejada una quantitat important de diners als seus comptes corrents. Per abordar la situació la comissió es va veure forçada a sol·licitar la que seria la primera d'una sèrie de crèdits.²²

La memòria de Productes Coop de 1942 dona detalls del que seria la seva realitat durant els anys 40. La distribució dels productes sota el règim de racionament es va efectuar sota l'ordenació de la Delegación de Suministros. Tot i això, la Junta no es va donar per vençuda: “tot és qüestió de temps i circumstàncies favorables.”²³ Calia aguantar fins a temps millors. L'espera esdevindria eterna. El problema del deute creixent va ser una constant en les memòries. Les causes s'associaven al racionament, la mala qualitat dels productes i el deute que limitava la capacitat d'invertir per actualitzar i millorar la producció. Així, el producte final no era competitiu i comportava que fins les mateixes cooperatives associades compressin al sector privat. S'hi sumava que, a vegades, no es podia treballar perquè els contingents “se'ns lliuren molt irregularment”, i així i tot calia pagar els empleats sense que es produís gènere.²⁴ Com a conseqüència de tot

plegat es feren retallades i a poc a poc s'arrendaren o tancaren les fàbriques que constituïen Productes Coop. En 1947 es va tancar la secció Bossera.

Aquesta marxa de l'entitat es va parar temporalment el 1948, després d'una renovació de la junta.²⁵ No obstant això, aquesta "millora" va ser artificial; es basava en l'ajuda econòmica de les cooperatives i la UTCC, no pas en una solució dels problemes. Aquests aviat rebrotaren sumats a "l'apatia" de les cooperatives, ja sense voluntat ni capacitat d'autoajudar-se.²⁶

L'any 1950 Productes Coop va plantejar la possibilitat de treballar en conjunt amb la UTCC. Segons el projecte de la delegació tècnica, la Secció Econòmica de la UTCC arrendaria el sistema industrial de Productes Coop "per temps fix i prorrogable, que va proposar seria de 5 anys."²⁷ La UTCC va contestar que tenia el deure moral d'ajudar i donar suport a Productes Coop, però que abans d'avançar calia "resoldre determinats problemes". Productes Coop tenia deutes quasi impagables, incloent-hi la mateixa UTCC, i no podia aconseguir més préstecs.²⁸ Com a condició prèvia de qualsevol treball conjunt s'insistí en la necessitat de tancar la Fàbrica de Pastes per a Sopa, a causa de les seves pèrdues. Per a la UTCC, Productes Coop "hauria de ser ni més ni menys que la secció d'indústries de la UTCC" i limitar-se exclusivament a produir. La distribució, venda i facturació la faria el magatzem més gran de la Territorial.²⁹

Finalment, l'acció conjunta va quedar en lletra morta.³⁰ Sembla que el futur de la Fàbrica de Pasta per a Sopa va ser una de les causes principals del desacord, però no pas l'única. La junta de Productes Coop no acceptava que el vaixell almirall de la Federació, la primera de totes les cooperatives de segon grau, desaparegués. Mentrestant, Productes Coop seguia a la deriva fins que el novembre de 1952 va suspendre la producció.³¹ Arran de la crisi, la Unió Nacional de Cooperatives de Consum va donar suport a la UTCC per imposar "una nova i sana orientació" a l'entitat.³² El juny es va rellevar la junta rectora i, amb aquest canvi, Productes Coop va retornar a la producció.³³

Atesa la fragilitat de la situació econòmica, la UTCC va proposar en una reunió de cooperatives "la conveniència d'incorporar l'entitat Productes Coop" a la UTCC.³⁴ La junta rectora de la UTCC va agregar que els organismes de l'Estat estaven disposats a concedir un crèdit de 600.000 pessetes.³⁵ Amb aquest suport, l'assemblea del 25 d'octubre implicà que les 44 cooperatives associades a Productes Coop acordessin per unanimitat "la fusió amb Unió Territorial de Cooperatives de Consum", convertint-se Productes Coop en la secció productora de la UTCC.³⁶

Talment, salvar Productes Coop "havia esgotat totes les possibilitats d'aquesta Unió."³⁷ Endeutada fins als límits, endarrerida en les seves mitjanes normals de producció, limitada quant als seus clients i no competitiva als seus mercats, la UTCC no semblà saber com salvar-la. I va arribar l'inevitable. La UTCC va recomanar suspendre tota activitat de Productes Coop i va posar "de manifest la impossibilitat material que existeix de continuar... en les seves activitats, tant per la falta de numerari existent com per la impossibilitat de sufragar les despeses financeres que serien necessàries".³⁸ Finalment, l'assemblea general extraordinària de Productes Coop del 31 d'octubre acordà paralitzar les activitats i tancar el seu local, mentre que la UTCC es va encarregar de dur a terme les operacions de liquidació.

NOTES:

- 1 Producte Coop, *Almanac de la cooperació 1938*, Federació de Cooperatives de Catalunya, 1938.
- 2 Per al treball s'han utilitzat els fons documentals del cooperativisme català disponibles en línia a l'Arxiu Nacional de Catalunya.
- 3 "¿La Obra de la Cámara Regional debe ser de cooperación o cooperativismo?", Juan Salas Antón, *Revista Cooperativa Catalana* (RCC), núm. 37, maig 1902.
- 4 Una cooperativa de segon grau és una cooperativa de producció en la qual, en comptes d'individus, els accionistes són les mateixes cooperatives.
- 5 "Cooperativismo", AC, 15 agost 1920, i "Cooperativas de Producción", E. Gardó, AC, 30-XI-1920.
- 6 "Estatutos de la Sociedad Cooperativa de Producción Unión de Cooperativas para la Fabricación de Pastas para Sopa", AC, 15-XI-1920.
- 7 "Galería de Cooperativas Catalanas: Fusión de Cooperativas sección carbón", AC, 9-VIII-1935 i "¿Qué es 'Productos Coop', Cooperativa de Segundo Grado?", Juan Belis, AC, 21-X-1938.
- 8 "Otra industria para las Cooperativas de consumo", AC, 28-IV-1933 i "Productos Coop", AC, 14-VII-1933.
- 9 Una declaració de la Federació de Cooperatives de Catalunya, AC, 16-X-1936.
- 10 "Un Acuerdo – Sensacional – La Cooperación barcelonesa a la altura de las circunstancias – Los delegados interventores de las Cooperativas de Barcelona acuerdan la fusión de todas ellas", AC, 14-VIII-1936.
- 11 "La Industria co-operatista", AC, 18-IX-1936.
- 12 "Reunión de l'Executiu i les cooperatives de segon grau", AC, 25-IX-1936.
- 13 "Productos Coop", AC, 13-XI-1936 i "Fent via endavant – La unificació de les cooperatives de segon grau", AC, 6-XI-1936.
- 14 Producte Coop, *Almanac de la cooperació 1938*, Federació de Cooperatives de Catalunya, 1938 i "Productos Coop", AC, 13-XI-1936.
- 15 "Cooperativa Popular Bossera", AC, 27-XI-1936.
- 16 Jaume Verdura i A. Soler Querol, "Reportatges d'Acció Cooperatista – Productos Coop", AC, 11-XI-1938.
- 17 "Els Cooperadors i el problema de Catalunya", Celestí Ventura, AC, núm. 805, 21-X-1938.
- 18 "Productos Coop", AC, 1-VII-1938, i "Producte Coop, *Almanac de la Cooperación 1938*", Federació de Cooperatives de Catalunya, 1938. També vegeu Martí Marín, *Historia del franquismo a Catalunya*, Pagès editors, Lleida, 2005, p.140.
- 19 "Avance a la Memoria (corresponde a los Ejercicios 1942-1945) de la UTCC, puesto a conocimiento y consideración de las cooperativas afiliadas, en Barcelona, ciudad, en la Reunión celebrada en el local social del día de 3 de abril de 1946". Biblioteca Ventosa i Roig, Arxiu de la UTCC (AUTCC).
- 20 "Memoria recopilada de los años 1939-40-41, Productos Coop", Biblioteca Ventosa i Roig, Arxiu Productes Coop (APC), DH 849.
- 21 "Acto de la Junta General Extraordinaria celebrado 13-IX-1942", APC, 445bis.
- 22 "Avance a la Memoria (Corresponde a los Ejercicios de 1942-45)", Unió Territorial de Cooperatives de Consum, AUTCC.
- 23 "Acto número 2 correspondiente a la reunión general de Entidades celebrada el día 24 de noviembre 1946".
- 24 "Memoria del año 1942", APC, DH 843 i "Memoria Correspondiente al ejercicio 1943", APC, DH 844.
- 25 "Memoria Correspondiente al Ejercicio de 1948, Productos Coop", APC.
- 26 "Carta de Productos Coop al Presidente de la Unió Territorial de Cooperativas", 14-XII-1950, APC, DH497.
- 27 Comunicats dirigits al president de la UTCC, maig 1950, APC, DH 485, i "Acta núm. 226. Correspondiente a la Reunión de Junta Rectora de la Unió Territorial de Cooperativas de Consum", 12-VI-1950. Acta 224, 15 maig, AUTCC.
- 28 "Ponencia dictamen sobre la cooperativa", mayo 1950, APC, DH492.
- 29 Ibid. També vegeu APC, DH286 sobre el conveni proposat.
- 30 "Acto número 5 correspondiente a la reunión general de Entidades celebrada el día 21-XII-1952", AUTCC.
- 31 Acta 283 de la JR, 24-XI-1952, AUTCC.
- 32 Acta 290 de la JR, 11-V-1953, AUTCC.
- 33 Actes 291 i 292 de la JR, 11-VI i 11-VIII-1953, AUTCC i AUTCC 1954, 806, nota sobre Productos Coop del 22-VI i 1318 Nota 20-X.
- 34 Acta 193 i 294 de la JR, 21-X i 16-IX-1953, Correspondencia 1953, 1132, 8-IX, "Carta al Jefe Nacional OSC", i 1291, "Nota sobre Reunión General de Productos Coop de 25-X-1953", tots AUTCC.
- 35 Correspondencia 1953, 666, "Carta a Director Gerente de Productos Coop informándole de lo dispuesto por la Jefatura Nacional de la OSC", AUTCC.
- 36 Acta núm. 6, correspondiente a la Reunión General de Cooperativas, el 25-X-1953, AUTCC.
- 37 Acta 297 de la JR, 14-I-1954, AUTCC.
- 38 Actes 304 i 305 de la JR, 29-IX i 2-XII-1954, AUTCC.

ALENCOP: una cara i dolorosa llicència de voluntarisme cooperativista

LAURA NIUBÓ

Josep Edo
Economista

Aquests darrers dies els diaris han publicat la notícia de la fallida de la cooperativa ALENCOP. Aquesta cooperativa donava ocupació a disset persones, la major part subsaharianes, i tenia com a finalitat facilitar la regularització de la seva situació legal i garantir-los uns ingressos amb la venda de ferralla.

Un parell d'anys abans de la creació de la cooperativa, Barcelona Activa va iniciar contactes i reunions amb un grup de subsaharians que maldaven per poder trobar la via de regularitzar la seva situació al país. Aquestes reunions en què es va presentar l'esbós del que podria ser una futura cooperativa es varen fer a iniciativa dels tècnics de Barcelona Activa, que van demanar a VAE (Voluntaris en Assessoria Empresarial) la col·laboració en la tasca d'estructurar un projecte viable.

Com a membre de VAE vaig assistir a aquestes primeres trobades en les quals hi va haver un intercanvi d'informacions, tant de la situació del col·lectiu d'immigrants com de les característiques de la idea que es plantejava.

Des de bon començament es va fer evident que, tant el projecte com els problemes en què s'emmarcava, no eren només econòmics sinó que tenien un fort component social amb una complexitat legal afegida.

No m'estendré en detalls. Álvaro Porro, l'actual comissionat d'Economia Social i Desenvolupament Social, és prou explícit quan assenyalava que "la cooperativa va néixer amb problemes de gènesi" (ARA, diumenge 21 de juny de 2020, p. 30).

Certament. Només per il·lustrar-ho, cal dir que la idea inicial dels aspirants a cooperativistes era crear una cooperativa que, des del seu inici, donés ocupació a vuitanta persones, objectiu que vaig assenyalar que tenia difícil viabilitat a curt termini.

Tampoc tenien massa clara la idea de com estructurar una empresa d'aquestes característiques i per això vaig organitzar amb un petit grup dels promotors una visita a SOLIDANÇA, entitat de l'economia social amb una llarga trajectòria associativa que estava disposada a compartir amb ells les seves experiències. En aquesta visita, la gerent de SOLIDANÇA els va mostrar les instal·lacions, els va explicar el projecte, els resultats obtinguts, i també les dificultats d'una empresa d'aquelles característiques.

Amb la perspectiva del temps passat, crec que els aleshores futurs cooperativistes van marxar d'aquella visita amb la mateixa sensació que haurien tingut si en comptes d'anar a SOLIDANÇA haguessin anat a Montserrat a posar un ciri a la Verge.

Crec que tots ells, en més o menys grau, tenien en aquells moments la clara idea que "qui dia passa any empeny" i les opinions dels tècnics els sonaven a musica de violí.

Vàrem quedar de tenir noves reunions a la seu de Barcelona Activa per seguir estructurant el projecte. En una d'aquestes poques reunions, els vaig comentar la "singularitat" del mercat de la ferralla i les dificultats en què es podrien trobar. Després, entre altres comentaris d'importància menor, vaig suggerir que a la propera reunió seria útil que assistís alguna persona dels Serveis Socials de l'Ajuntament.

No hi va haver cap altra reunió, almenys en què jo assistís com a assessor de VAE i no vaig tenir cap altra notícia del tema fins que, amb el nou Consistori, es va publicar a la premsa la notícia que s'havia creat la cooperativa ALENCOP.

Durant aquests cinc anys he conegut algunes de les dificultats a què han hagut de fer front i he sigut testimoni de la col·laboració que des del món cooperatiu sempre han trobat per difondre els seu projecte a les xarxes socials. No crec que, en aquest sentit, ALENCOP pugui tenir cap motiu de queixa.

Tampoc es pot dir que el suport econòmic i tècnic que han rebut de l'Ajuntament no hagi estat generós.

Ara, un cop certificat el fracàs de l'experiència, Amadou, un dels membres de la cooperativa, avalua l'experiència dient: "nosaltres hem fallat, l'Ajuntament ha fallat i els tècnics han fallat, però els que ho paguem sense poder cobrar ni pagar el menjar som nosaltres", i afegeix: "no en vull saber res de cooperatives ni de polítics, el que vull és poder treballar pel meu compte".

La segona part del que diu és inqüestionable i crec que aquest distanciament que manifesta sobre les cooperatives i els polítics és sincer, però no és nou. No és cap retret. El problema i l'objectiu dels membres de la cooperativa sempre ha estat prioritàriament solucionar, com fos, el problema de regularitzar la situació legal i trobar un mitjà de guanyar-se la vida. La cooperativa era un instrument com qualsevol altre. Ni més ni menys. Sobre el distanciament dels polítics, ell sabrà.

En el que no estic d'acord és que tothom hagi fallat. No puc avaluar l'actuació dels cooperativistes en les seves tasques com a treballadors-empresaris. Cal creure que hauran tingut encerts i errors. Pel que fa als tècnics, l'Ajuntament va dotar el projecte d'un nombre important de persones, que em consta que han fet molt més del que se'ls podia demanar per tal que el projecte tirés endavant i per això és injust dir que van fallar. Tampoc sembla raonable dir que l'Ajuntament ha fallat quan, al llarg de cinc anys, hi ha abocat recursos econòmics i dedicació de personal en una proporció fora de mida.

Per això crec que el diagnòstic de l'Amadou no és ni just ni objectiu.

El problema rau, com s'ha dit abans, en el fet que "la cooperativa va néixer amb problemes de gènesi". O dit més clarament: el voluntarisme d'un projecte cooperatiu es va imposar sobre l'anàlisi economicosocial de la seva viabilitat.

Certament, que tot plegat hagi estat així no és un problema menor i no hauria de tancar-se com un expedient administratiu ordinari. Per mor de la transparència caldria saber quins recursos s'han esmerçat en aquest projecte, quina gestió s'ha fet, quins beneficis econòmics i socials s'han obtingut, quins projectes alternatius haurien pogut ser més eficaços amb el mateix o menor cost, i per últim quina és la valoració que es fa d'ALENCOP com a experiència cooperativa.

Per això Barcelona Activa hauria de fer una "Memòria general" del projecte amb criteris d'avaluació global de l'experiència. Tots els que treballem pel cooperativisme i l'economia social ho agrairíem i així ALENCOP ens ajudaria a no reincidir en projectes de voluntarisme cooperativista.

La desigualtat en l'era de la globalització imposable

Josep Busquets

Cooperativa Cultural Rocaguinarda
@rocaguinarda_

Per a qui amb coneixements modestos d'economia es disposa a llegir aquest llibre, li caldrà posar-hi un plus d'esforç addicional. Més enllà dels conceptes tècnics profusament expressats, ha d'haver-hi atenció, mentre que la deducció i intuïció faran la resta. En aquestes condicions pot ser aprofitat per treure'n el suc que mereix.

Partim d'un investigador nat –economista!– que aprofundeix en un mar de dades. Es val d'enquestes sobretot a famílies, més enllà d'oficials, d'administracions i organismes públics, agafades amb discreció i rigor. Els espais, els temps, les comparatives i els percentatges, també la incorporació de nous inputs a tenir presents, per tal de veure'n variables i poder-les quantificar i valorar; tot plegat ho utilitza per extreure'n tendències que permetin veure d'on es ve i cap on es va, amb la desigualtat. Explicar les mateixes fluctuacions i fins on es mouen i/o es poden moure les actituds personals i col·lectives es torba en l'essència, el sentit i l'objecte d'aquest treball de recerca. L'autor conclou que hi ha hagut una manca de previsió d'esdeveniments en el temps que han subvertit realitats indiscutides. Estem en allò que tant s'ha dit: els errors dels economistes.

La història òbviament compta i queda ben palesa. Explora l'avenir possible i s'hi endinsa. Contempla i planteja la desigualtat des de tots els angles imaginables, però bàsicament obre l'espai més actual des de la perspectiva d'una globalització imposable que avui fa marcar el pas a tothom i al món sencer. No només de globalització econòmica, sinó social, relacional, funcional, científica, etc., modificant els paràmetres i comportaments tradicionals i estables fins fa relativament poc temps. Des d'una globalitat inabastable per al comú, a escala continental provinents d'unes dinàmiques incisives i emmotllades, en remarca la dels mateixos estats-nació, que cada vegada més, diu, es veuen superats en competències i operativitat. A aquests estats-nació se'ls escapa el mateix control, que cedeixen a instàncies superiors –no democràtiques o dubtosament–, més àmplies, com és el cas d'Europa. Ens parla de forces malignes i forces benignes que redueixen o incrementen la desigualtat, del coeficient de Gini, els cicles de Kuznets, com a valoracions que permeten seguir el pas de les diferents eventualitats i contingències en què successivament es mou la desigualtat.

Important! Ens diu que caldria fer predominar la qualitat de "ciutadania", donant-li més valor i una autoritat que no té, avui difícil de precisar, per no dir que la mantenim diluïda. Hom pot tenir més d'una nacionalitat i escapolir-se d'on tributar, o d'una capacitat de vot més formal que real. Com a exemples: en l'àmbit empresarial com a motor econòmic, tentacles poderosos com són les megacorporacions, practiquen l'opacitat en la ubicació i distribució de beneficis i la fiscalitat. O els poderosos fons d'inversió, que es mouen més enllà dels bancs convencionals. Un procedir descontrolat, alhora que intocable, per part de les administracions públiques dels estats com una patata calenta, amb la qual ningú no s'atreveix. Com no podria ser d'altra manera, els ingressos del treball i del capital, la seva configuració i tractament, mereixen per part de l'autor una atenció especial, tota vegada que és la mare dels ous.

Com fa Piketty, s'endinsa en el poder acumulatiu hereditari de béns, el que representa i el pes específic que tenen i que marquen un desequilibri en la distribució de la riquesa, ja que no provenen del treball ni del capital. Una

qüestió significativa i distintiva, però desestimada fins fa poc.

Molt marcat és avui el desplegament en l'evolució del neoliberalisme de noves formes d'esmunyir-se, com és el cas de la tendència de veure incrementar un sector important i influent de persones, les quals, a més de rebre retribució del capital, en reben del treball (alts executius). Es tracta d'una novetat que tendeix a difuminar la procedència de rendes a través d'una enginyeria travada, flexible i opaca alhora. Sobre els paradisos fiscals, els considera, juntament amb el món financer, la conseqüència d'un desori amb prepotència. Una vergonya per a una humanitat perduda i impotent, que al costat de l'immens deute acumulat en tots els àmbits, reforça la indignació com a ciutadans.

Per acabar, sense conèixer la història i els processos que, al llarg del temps, s'han anat donant no entendriem haver arribat aquí. En això hi posa llum. Hi ha un llarg recorregut i, explicat, entens l'evolució no només de la desigualtat, els seus orígens i el seu desenvolupament, sinó l'evolució humana i et permet veure retratades en un avui complex carregat d'incerteses, que des d'ara obli-

ga a operar un canvi de visió del món, la naturalesa, el planeta, el cosmos, la ciència, la tecnologia i els coneixements que hem adquirit per posar-los al servei d'una nova humanització.

Des d'un equilibri moderat, no és fins al darrer capítol que l'autor es llança, per mullar-se, amb intel·ligència i ponderació, però ja és suficient. Aleshores tracta del gran repte que té la humanitat globalitzada, una irresistible empresa: superar la desigualtat creixent. S'atreveix a fer algunes propostes inductives i vaticina, això sí, que, si no es fa res agosarat i intel·ligent, vencent totes les resistències —que hi seran i fortes—, el desastre està assegurat.

Hom hauria esperat que ens digués quelcom més sobre el món científic i tecnològic desenvolupat en què ens movem i sobre el seu paper d'ara endavant, així com sobre les fortes migracions que ens esperen. No en diu res, o ben poc; deixa moltes preguntes sense formular. Potser és això el que pretenia.

Branko Milanovic, el seu autor, d'origen serbi i format als EUA, és especialista en temes de desigualtat, i economista i investigador del Departament d'Investigació del Banc Mundial.

MILANOVIC, Branko
La desigualdad mundial. Un nuevo enfoque para la era de la globalización.

Fondo Cultura Económica, 2018. Economía.
ISBN: 9786071653956
14 x 21 cm.
305 pàgines

Aquest llibre el trobareu
a la llibreria de la cooperativa
cultural Rocaguinarda

Premis economia social

Els millors treballs de Fi de Grau,
Fi de Màster o Postgrau.

Pots guanyar fins a 1.250 €
(més 300 € en productes i
serveis del mercat social).

Fent el teu treball sobre una
temàtica vinculada a:

TERCER SECTOR
ECONOMIA SOCIAL
COOPERATIVES

Últim dia per presentar els treballs:
20 de setembre de 2020.

premis@rocagales.cat | www.aracoop.coop/premis

